

Škatuľa od topánok

BOLA SOM POČATÁ NA TANEČNOM PARKETE v Buenos Aires v roku 1927. Kapela hrala tango *Valencia* Carlosa Gardela, ktoré v tom čase zachvátilo Argentínu ako epidémia. Ak niekto poznal moju matku, Fabiolu Cordero de Dios, vlastne by sa mu ani nezdalo zvláštne, že sa to stalo práve takto.

Neskôr si bude vypáčenje tejto informácie z mamy vyžadovať plavbu na sever, vylozenie sa v Novom Škótsku a špeciálnu masáž hlavy. Ale keď sa to tak vezme, to s tým tanečným parketom naozaj nikoho neprekvapilo. Ba ani mňa. Už od malička som vedela, že Fabiola si robila veci po svojom. Bola líščou mamou s mnohými únikovými chodbami.

Fabiola prišla na svet sedemnást rokov predtým, v roku 1910, niekde v San Telme, v najstaršej buenosaireskej imigrantskej štvrti. Vážila sotva tisícosemsto gramov, lebo sa narodila predčasne.

Pár minút po tom, čo Fabiola prvý raz otvorila oči, umrela jej mama v dôsledku popôrodných komplikácií. Novopečený otec netušil, čo si má počať, položil teda svoju novorodenú dcéru do škatule od ručne šitých pánskych topánok z mäkkej teľacej kože, topánok, v ktorých pred rokom tancoval svadobný valčík. Vystlal ju handrami a neveriacky zísal na drobnú bytôstku. Na svet práve prišlo výnimočných tisícosemsto gramov, no on myslel len na ženu, ktorú práve stratil.

Keď sa detský nárek stupňoval, chytil topánkovú škatuľu, vybehol na ulicu a položil ju aj s dieťaťom k bráne Kláštora Svätej Magdalény. Naškriabal na papierik krátke vysvetlenie svojho činu, no nespomenul svoje meno. Celkom na záver poprosil

o odpustenie... *Perdonáme*. Papierik náhlivo vopchal medzi handry a vytratil sa do noci.

Ráno, keď zakikirikal kohút, vyšiel z brány kláštorný záhradník, aby vyniesol odpadky. Na svoje prekvapenie zbadal na prahu škatuľu, a keď do nej nazrel, pohľad mu opätovali tie najjasnejšie polmesiacovité oči. Obozretne ju odniesol do kuchyne, kde sa jej ujala sestra Delphine. Položila škatuľu s dieťaťom ku kachliam a na obed už vedel celý kláštor, že v dome pribudlo malé dievčatko.

Prirodzene, ani jedna mníška nemohla dieťa nadojčiť, a len zopár ich verilo, že mikroskopický tvor v škatuli prežije. No ako sa vie, protiveň plodí silu a dievčatko ich všetkých prekvapilo.

Matka predstavená, ktorá pochádzala z Talianska a vybral ju sám pápež Pius X, dala dieťaťu meno Fabiola, čo znamená *Fazulka*. Keďže nemala rodičov, ovinuli ju sestry priezviskom *Cordero de Dios* ako veľasľubnou stužkou... *Baránok Boží*. Teraz mohli barančiatko zapísať do cirkevnej matriky a Fabiola sa zaradila medzi živé bytosti, nad ktorými bdie Boh.

Keďže bola taká drobná, sestry Sv. Magdalény si mysleli, že dievča nebude vyššie než hráškové stonky v záhrade. No Fabiola pila mlieko od kozy, čo sa pásala na kláštorných pozemkoch, rástla a mocnela. Jej púť po tomto svete sa začala v škatuli a prchavá vôňa otcových topánok z teľacej kože ju upokojovala.

Matka predstavená prosila Pannu Máriu o znamenie. Má dievčatko ostať v kláštore alebo ho majú poslať ďalej – do nejakej vhodnej rodiny?

V ten večer vletel počas nešpor do kláštora čierny havran a uvelebil sa celkom hore pod klenbovým oblúkom. Vták tam dlho sedel, čistil si ligotavé krídla a ostražito sledoval mníšky. Ak matka predstavená dúfala, že jej madonka zošle pôvabného drozda trskotavého, ktorý spieva, aj keď už všetky ostatné vtáky stíchli, tak bola sklamaná.

No znamenia treba prijímať, ako prichádzajú. Havran-nehavran. Matka predstavená usúdila, že Panna Mária si praje, aby dieťa zostalo s nimi.

A tak vyrastala Fabiola v Božom dome. Spolu s mníškami žila na kláštornej zelenine a slepačích vajciach a sladkom, modrom hrozne, ktoré rástlo na stráňach okolo starých budov. Kým španielske, ruské a talianske prisťahovalectvo bojovalo v slumoch o miesto, Fabiolu za vysokými múrmi sprevádzalo milosrdenstvo Panny Márie. Osem liturgických hodín sa riadilo rytmom dňa a samy osebe boli ako hudba. Mníšky zo Santa Magdaleny pochádzali z celého sveta, a keď sa nemodlili a nespievali, učili dievčatko po taliansky, francúzsky a anglicky.

Keď Fabiola napokon vyliezla zo svojej topánkovej škatule, stala sa z nej opravdivá tuláčka. Matka predstavená dúfala, že Baránok Boží bude vrtieť chvostíkom a zasväti sa Ježišovi a klášturu, ale nie. Dievčatko malo dosť života pod zámkou.

Štrnásťročná Fabiola sa vytiahla, bola ako tmavooká palica do fazule s pozoruhodne vysokými lícnymi kosťami. Útla bytosť s prekvapujúco dlhými nohami sa dokázala ako nič vykradnúť z kláštornej brány až k Rio de la Plata.

Tu sa to hemžilo barmi, bordelmi a tančiarňami. Fabiola si sadla na lavičku, rojčila pod fialovými žakarandami, pohmkávajúc sledovala ľudí a zaujímala sa o udalosti odohrávajúce sa tesne pri zemi.

Videla z každého rožka troška. Slimáka vydávajúceho sa do Španielska, nečitateľnú pohľadnicu s exotickou známkou a kľúč na rozmáčanom riečnom brehu. Odhodil ho niekto v zlosti? Alebo ho v roztržitej chvíľke vytratil?

Cestou Fabiola nazbierala aj za náruč nadávok a kliatob, ktoré niekto šmaril do kanála. *Mierda, puta madre, imbécil, que boludo*, a ešte horšie.

Predovšetkým ju však zaujali topánky. V kláštore Santa Magdalena sa mníšky otáčali k nebu a ich sandále prikrývali habity.

Teraz sa jej tu, pri rieke, otvoril nový svet. Fabiola bola ako ostrážitý strážny pes, dievča so zmyslom pre detaily.

Nad chodníkom sa mihala spleť nôh. Minul ju vetrom ošľahaný gaučo na konskom chrbte vo vysokých jazdeckých čižmách.

Kopyto, kopýtko, labka. A čo tie lakovky... zablúdili? O strom sa opieral jednonohý nešťastník a tamto vykračovala žena s pôvabnými členkami – aj Fabiola ich mala krásne.

Míňali ju rojkovia, ľudia so zvesenými ušami, chlipníci, korheli, krivkajúci, takí, čo mali hrubé členky a, samozrejme, čerstvo zamilované mláďatá s nohami ako stopky pohárikov na šampanské.

Fabiola zistila, že niektorí ľudia otáčajú nohy dovnútra, aby nezaberali priestor navyše, zatiaľ čo iní bezočivo predvádzali baculaté špičky svojich topánok a nehanebné remienky zapnuté do kríža. Kam tie topánky mierili a bol medzi nimi i pár, čo patrilo Fabiolinmu otcovi? Nevedela sa dočkať, kedy si vyzuje hnedé našuchovačky na nízkej podrážke.

Každý kráča po svete jedinečným spôsobom. Ako napredujeme? Rýchlo klopkajúc podpätkami, zľahka poskakujúc alebo sa vlečieme? Či len jednoducho od všetkého utekáme?

Začína sa to nohami. Samozrejme, že si vyžadujú správnu obuv, záleží na tom, kam sa človek chce vybrať. Baletné piškótky, lezačky alebo pár veľkých plutiev?

Fabiola prisahala, že sa vydá na cestu v tangových črieviciach, lebo nohy sú stvorené pre tanec. A nohy mojej mamy sa nedokázali nezvrátať, keď niekde v meste zazvučala hudba. Čím viac sa sestry obracali k nebu, tým viac Fabiolu priťahovali zázraky dejúce sa na chodníkoch. Často vynechávala obedy a večere a prestala chodiť na prijímanie. Keď na ňu mníšky volali, odpovedala im len ozvena. *Fabiola... ola... ola... olala!* A Fabiola? Pri Rio de la Plata študovala remienky, podpätky a špičky topánok. Hoci ju mníšky pripravovali na život v rozjímaní, nedalo sa nič robiť. *Madre mia*. To dievča naozaj šalelo za topánkami.

Po mnohých vážnych rozhovoroch a spoločných modlitbách k Presvätej Panne v bočnej kaplnke matka predstavená napokon kapitulovala a v roku 1925 sa jej podarilo vybaviť Fabiole učňovské miesto v luxusnej predajni obuvi v centre Buenos Aires.

El Palacio del Zapato sa nachádzala na samotnom bulvári Calle Florida. Sídlila v pôsobivej budove pripomínajúcej šľahačkovú tortu s kobaltovomodrou markízou, ktorá vábila do

obchodu samotnú oblohu. Palác obuvi mal najkrajší výklad na ulici a predávali sa v ňom hodvábne lodičky na ihličkových podpätkoch a pre vyberanú klientelu aj pánske mokasíny z antilopej kože. Vo vitrínach stáli zapínacie čižmičky s gombíkmi vhodné na návštevu dostihovej dráhy v Hipódromo Argentino a papučky z etiópskeho strieborného brokátu naznačujúce, že človek nemusí po celý deň ani prstom pohnúť. Z celého sveta sem prichádzali fajnšmekeri, aby si kúpili pár ručne šitých topánok z farebnej kozľacej kože, ktoré sa naťahovali na nohu ako hebká rukavica. Ale mame sa najviac páčili tangové črievičky.

Keď Fabiola prišla prvý raz do práce, práve zavŕšila pätnásť rokov. Začala celkom od piky a považovali ju za prosté dlhonohé dievča, ktorému možno zveriť akúkoľvek úlohu. Majiteľka seňora Yvette sa promenádovala po Paláci obuvi s dokonalými nechtami a vysoko vyčesanou frizúrou z vrkôčikov, rozvoniavala levanduľou a nikdy neoslovovala Fabiolu priamo, len vydávala pokyny prostredníctvom svojich zamestnancov, ktorí potom mamu komandovali. Fabiola si veľmi rýchlo uvedomila, že Yvette za topánky, ktoré jej posielali z Európy, neplatí clo. Vďačila za to svojim kontaktom – jej rodina to takto robila roky. Vládni úradníci sa tvárili, že nevedia o dodávkach, ktoré dorazili do prístavu. Na oplátku do El Palacia del Zapato často zavítali generáli a ich manželky a dostali, na čo ukázali prstom. To sa týkalo predovšetkým zadnej miestnosti, kde sa nachádzal sortiment pre najexcentrickejších zákazníkov. Sem prichádzali dekadentní Európania a najoslavovanejší súdobí umelci so svojimi milenkami. Na policiach stáli najdivokejšie modely, aké by ste nenašli nikde inde, len tam. Kubistické topánky s namaľovanými očami, zlatými špičkami v tvare rybích papuliek a prúžkami namiesto žiaber po bokoch.

Do zvláštnej zadnej miestnosti nesmela Fabiola vstúpiť. Namiesto toho musela v obchode skladať topánkové škatule, načahujúc sa za nimi z trojmetrových rebríkov. Hore a nadol, celý deň. Spod rebríkov pozorovala, ako predavači s kozími briadkami a módné vykrútenými fúzmi roznášali na strieborných táckach

najvybranejšie svetové modely obuvi ako holúbätá. V predajni sa, prirodzene, používali len strieborné a slonovinové obuváky a zamestnanci boli uhladení do posledného vlásku.

Aspoň desaťkrát denne musela Fabiola vybehnúť na zadné schodisko a klusať nahor do skladu. Tam sa nachádzali vzorky z jednotlivých kolekcií a tovar, ktorý sa chystali vrátiť. Keď Fabiola nebehala po schodoch, leštila nekonečné rady topánok.

„A znova!“ vyštekli na ňu, hoci sa tak ligotali, že by si pred nimi seňora Yvette spoľahlivo naniesla rúž.

Zamestnanci považovali mamu za hlúpu hus. Predavači si neuvedomovali, ako dobre rozpráva po taliansky, francúzsky a anglicky. No predovšetkým im nedošlo, ako plynule ovláda reč tela. Okamžite vycítila, aké topánky obšťastnia zákazníkov – dlho pred tým, ako vôbec vkročili do obchodu.

Žiaľ, Fabiola bola primladá a príliš ju podceňovali na to, aby jej dovolili ujať sa zákazníctva. Zlostilo ju však, keď z obchodu vyšla baletka s prenádhernými topánkami, o ktorých vedela, že ju k večeru budú omínať. Ak niekto stál večer čo večer *en pointe* na scéne národného divadla, potreboval miesto na boľavé palce posiate modrinami.

Jedného dňa zavítala do obchodu svetoznáma Josephine Baker. Už sa rozniesli chýry o jej parížskom vystúpení v sukni z banánového lístia a tiahol sa za ňou zástup obdivovateľov spolu so šoférom, ktorý sa ponúkol, že jej odnesie nákup. Predavači sa rojili okolo Josephine ako včely okolo *crema catalana*, ale ona im len mávla, aby ju nechali na pokoji, chcela si prezrieť tovar sama. Pohľad jej padol na Fabiolu, ktorá stála celkom hore na rebríku so škatuľou pod pazuchou.

„Mademoiselle. Potrebujem niečo... iné. Vy, ste taká mladá. Nože zídte a prekvapte ma!“ zahrkútala miss Baker po francúzsky a odhodila svoj kožuch na podlahu.

Fabiola zliezla dolu, pozrela sa na seňoru Yvette, pohliadla na nohy miss Bakerovej a rozhodla sa. Moja nastávajúca matka

zamierila cieľavedome do zvláštnej zadnej miestnosti, prišla k zakázanému prahu a prekročila Rubikon. Našla pár päťhranných strieborných sandálov z Barcelony s dvojitým remienkom a futuristickým podpätkom v tvare hroznových strapcov.

Fabiola si kľakla a podala jej topánky. Josephine sa dlho prechádzala po obchode a obzerala sa v zrkadle. Strieborné remienky sa jej na hnedej pokožke ligotali a všetci tajili dych.

„Tie topánky sršia dobrodružstvom. Na špičke sú zábavné a roztopašné, no ich klenba sa stáča do obliny ako vtáčie krídlo. V tých by som mohla pretancovať celý deň a v dobrej nálade by som si kládla hlavu na vankúš,“ zasmiala sa miss Baker.

„*Oui!*“ odvetila Fabiola, ktorá nabrala odvalu. „Katalánske topánky sa neostýchajú ujať vedenia, robia najkrajšie členky, a pritom neunavujú nohy.“

„Múdre dievča,“ prikývla Josephine.

Kúpila tri páry a šofér jej odniesol škatule k autu. Miss Baker grációzne zodvihla kožuch z podlahy a dvere sa za ňu zatvorili.

V ten deň si Fabiolu všimla seňora Yvette a mama nadobudla zopár úhlavných nepriateľov. Sledovali, ako strácajú seňorinu priazeň – a také čosi sa veru nepáči nikomu.

Teraz obsluhovala slávnych moja mama. Fabioliným pričinením zákazníci podrástli o niekoľko centimetrov a solventné miestne dámy odchádzali z obchodu v maslovožltých saténových sandáloch s výstrihom v tvare motýľa alebo špicatých tanečných lodičkách. Zákazníctvo si chcelo svoje topánky obuť hneď a zaraz a vyplávalo na ulicu ako na našuchorených ranných obláčikoch.

Fabiolina topánkové kúzlenie vždy priťahovalo pohľady zasvätených, a keď sa ľudia zišli na plesoch, vernisážach alebo na premiérach v Teatro Colón, vznášajúc sa na svojich rozprávkových podpätkoch, pery sa im zavlnili v sprisahaneckom úsmeve: *Aj vás zaobula Fabiola?*

Vlastne by som mohla dať bodku na tomto mieste – kým sa to vyvíja dobrým smerom. Kým Fabiola napreduje a všetko hladko beží. Ak budem pokračovať, naberie príbeh iný spád. Kontinentmi otrasú revolúcie, prídem na svet a začne sa naša spoločná cesta na sever. Ale ani ten najmocnejší cirkusový silák nedokáže zastaviť čas. Treba sa chytiť kabátových šosov, ak nechcete vyletieť zo zákruty a prísť o zvyšok.

Vezmem vás na cestu nahor mojím vetrom ošľahaným rodokmeňom. No najprv výstraha. Nie vždy sa riadim pravidlami a myseľ sa mi často zatúla. Vždy bolo zábavnejšie spustiť sa po nevyspytateľných prítokoch, než zachovávať vytýčený kurz. Túto črtu som zdedila po Fabiole a nespútanú myseľ neskrotí ani vek. Varovala som vás.

Tangové kroky

HVIEZDNA PREDAVAČKA FABIOLA si za prvú výplatu kúpila pár tangových črievic z najvyššej poličky. *Malinovočervené, velúrové s prekríženými remienkami z Madridu*. Po záverečnej si ich obula a zamierila do tančiarň. Učesala si čierne kučery, prihladila šaty a nadvihla drobné prsia. Jej tanečná karta sa naplnila do posledného miesta a na parket ju viedli všakovaké mužské ruky.

Tu objavila základné životné kroky: začínalo sa pomaly s *la caminata*. To obvykle zahŕňalo otočku na piatom takte. Nasledovalo niekoľko pomalých *ochos*, po ktorých prišlo *medio giro*, ktoré sa zvyčajne skončilo prechodom do *parada*.

Tanec bolo možno okoreniť s *media luna*, *polmesiacom*, keď sa noha kĺzala polooblúkom dozadu. Spestrovali ho *paradas* a *sanguchitos*, kde vznikal priestor na to, aby sa pár zahľadel navzájom do očí, kým vplával do ďalších krokov. Odvážlivci mohli tanec zakončiť so *sentada*, keď si žena sadla obkročmo na stehno muža. Alebo s *boleo*, ktoré sa tak volalo podľa indiánskej loveckej zbrane zakončenej tromi guľami.

Keď si chcela Fabiola oddýchnuť, zapálila si cigaretu a sledovala ostatné páry. Z dvoch nôh sa stali štyri a do arény vkročil dychčiaci zver. Ženská noha sa oprela o priehlbinku v podkolení muža, pridržala ho, no hneď ho i pustila a zvrtila sa na podpätku.

Nohy sa vplietali do seba alebo spolu otvorene bojovali a Fabiola sa rýchlo naučila kroky, ktoré odhaľovali pomer sil. Boli tam topánky, čo sa vystatovali, topánky, čo robili okolký a pre moju mamu bolo jednoduché predvídať, či sa z niektorého páru stanú spriaznené duše. Predovšetkým však bola reč

o zárodkoch zaľúbenia náhodných nôh, po ktorom nasledovalo prudké prebudenie.

So poháriku vermútu sa Fabiola vrátila na tanečný parket. Dvojkrok, na špičky, švihnúť nohou dozadu a kľzanie.

Jedného dňa sa večerná zábava vymkla z rúk a moje počatie nabralo jasné kontúry. Fabiola mala len sedemnást rokov a tehotenstvo tajila tak dlho, ako to len šlo. Napokon si sadla do spovednice, ale odmietla uviesť meno otca. Keď si sestry uvedomili, že v hre iste nie je Duch Svätý, začalo sa po kláštore všeličo pošuškávať. Koľko dekadencie možno vpustiť do Božieho domu? Matka predstavená sa musela opäť vydať do bočnej kaplnky, aby presvedčila Presvätú Pannu, nech sa vysloví.

Sestry vyčkávali znamenie zhora a márne vyzerali, kedy dovnútra s mňaukaním vcupitá mačka s kľbkom hebkých mačiatok. Nič sa však nestalo. Zatiaľ som rástla vo Fabiolinom bruchu a až v decembri, dva týždne pred pôrodom, dorazila správa zhora.

V kuchyni vyskočila z hrncu ryba tesne pred tým, ako voda dosiahla bod varu, šmýkala sa kláštornými chodbami a novicky utekali za ňou. Ryba, šlo o štvorzubca čiernoškvrnného, skončila v bočnej kaplnke. Ak sa tento tvor ocitne v nebezpečenstve, stačí mu len desať miernych nádychov a dokáže sa, ako zápasník sumo, nafúknuť na svoju trojnásobnú veľkosť. Je to vynikajúca delikatesa alebo i posledná večera – záleží na tom, ako sa pripraví. Teraz ležal štvorzubec na podlahe a sledujúc mníšky zúrivo prskal. Pri pohľade naň sa matka predstavená rozhodla. Človek sa musí zariadiť podľa znamení, ktoré dostáva, a Ježiš mal predsa ryby a rybárov nezvyčajne rád. Matka predstavená dovolila farchavej Fabiole, aby ostala v kláštore, ale obdarovala ju porcelánovou soškou Svätej Panny s Ježiškom v náručí, aby jej neustále pripomínala, akú veľkú zodpovednosť si berie na plecia.

Madonku všetci v kláštore milovali. Mala tie najjemnejšie porcelánové ruky – akoby prežila celý život pod parazólom. Bola mamou všetkých, ale predovšetkým tých, ktorí žiadnu nemali. Teraz stála Panna Mária na Fabiolinom nočnom sto-

líku, skláňala sa s úsmevom k Ježiškovi vo svojom náručí. Tú porcelánovú sošku si nosila mama so sebou celý život, azda to bol jej najdôležitejší kompas, keď dotancovala.

Matka predstavená prehovorila seňoru Yvette, aby dovolila Fabiole pracovať v El Palacio del Zapato aj po pôrode. Ale len preto, že mníšky slúbili, že sa o mňa počas otváracích hodín postarajú, a preto, že nebolo toho človeka na svete, ktorý by vedel predávať topánky ako moja mama.

Prišla som na svet s otvorenými ústami. Matka predstavená mi dala meno Carmelita, čo znamená *Básnička*. Fabiola nebola predsa práve úprimná, pokiaľ šlo o moje počatie. Ale zriedkakedy mi hovorili inak než Lita.

Prvé, na čo si z kláštora spomínam, sú čierne labute s hlavami zahalenými do látky. Sestry zo Santa Magdaleny sa ladne pohybovali medzi chladnými, obielenými stenami a vznášali sa v šuchotajúcich habitoch najmenej desať centimetrov nad mozaikovou dlažbou. Labutie tváre zvieralo tuhé plátno, takže nemali dosť priestoru na to, aby naklonili hlavy nabok alebo zvesili zobáky. Hlava väzela v pevnom Božom ráme.

Zatiaľ čo Fabiola odhodlane sledovala nohy, ja som sa spohľadla na ruky, hoci bolo takmer nemožné nájsť niekoho, koho by som sa mohla chopiť. Ruky sestier boli vždy zaneprázdnené. Skladali sa k modlitbe, zvonili na kláštorový zvon, starali sa o zeleninovú záhradku, strihali mi nechty alebo polievali modrý vinič. Ruky nalievali víno, preberali zrnká pátričiek a boli choreografkami všetkých denných úkonov. Každá minúta mala svoje vlastné zmierne miesto.

Kláštor bol prežiarený éterickou láskou, ale tá láska patrila Bohu. Moje ruky sa načahovali nahor, ale nebolo nikoho, koho by som sa mohla chytiť. Všetky ma príliš rýchlo pustili. Sestry boli majsterky studených obkladov, ktoré prikladali na čelá chorých, a na odháňanie múch, ale láskanie bolo vyhradené pre umierajúcich. Pre živých platili iné pravidlá. Z ničoho nič sa